

AGRESIVNOST I SPORT U ADOLESCENATA

1. UVOD

O agresivnosti i sportu postoji niz, do danas nepotvrđenih pretpostavki. Jedna od njih je ta da za sportski uspjeh treba veća razina agresivnosti (Tušak, 1994), tj. da je za uspjeh poželjan stupanj agresivnosti viši od prosjeka nesportaša, a niži od razine gdje agresivne reakcije više nisu kontrolirane (Horga, 1993). Druga raširena pretpostavka je ta da postoje razlike u stupnju agresivnosti koje zahtijevaju pojedini sportovi i da se one mogu poredati na kontinuumu od malo agresivnih kao što je klizanje do maksimalno agresivnih kao što je boks (Cratty, 1983). Iz tih pretpostavki proizilazi, ukoliko su na djelu uobičajeni procesi spontane i namjerne selekcije, da bi sportaši trebali biti agresivniji od nesportaša te da bi sportaši u borilačkim sportovima trebali biti agresivniji od sportaša u sportovima u kojima prevladava estetska komponenta.

Cilj ovog istraživanja je provjeriti razlike u stupnju agresivnosti na četiri skupine maturanata (1) koji se nisu bavili sportom, (2) koji su se aktivno bavili borilačkim sportovima, (3) koji su trenirali i natjecali se u sportskim igrama i (4) koji su se aktivno bavili sportovima s naglašenom estetskom komponentom.

2. METODE

Za potrebe ovog istraživanja izdvojen je subuzorak 777 učenika završnih razreda zagrebačkih srednjih škola iz ukupnog uzorka od 1034 ispitanika mjenjenih u okviru istraživanja sportskih aktivnosti i sportskih interesa maturanata grada Zagreba. Za dalju analizu izdvojeni su učenici koji se nikad nisu bavili sportom, te koji su se aktivno bavili sportom, redovito trenirali i natjecali se u borilačkim sportovima (boks, hrvanje, karate, judo, taekwondo), sportskim igrama (nogomet, rukomet, odbojka, košarka, vaterpolo) i sportovima s izraženom estetskom komponentom (gimnastika, klizanje, koturaljkanje, plesovi). Struktura uzorka s obzirom na sportsko iskustvo nalazi se u tablici 1.

Tablica 1. Broj ispitanika (N) u pojedinom sportu

SPORT	N	SPORT	N
Boks	5	Nogomet	249
Judo	13	Vaterpolo	13
Rvanje	5	Gimnastika	6
Karate	28	Ples	3
Taekwondo	26	Koturaljkanje	1
Košarka	103	Klizanje	1
Odbojka	19	Nije se bavio sportom	278
Rukomet	27		

Najveći broj sportaša nalazi se u skupini sportskih igara, gdje očekivano dominira nogomet. Druga po brojnosti je košarka. To su popularni i klupski i školski sportovi i stoga imaju zadovoljavajuću brojnost učesnika. Vrlo mali broj ispitanika bavi se sportovima s naglašenom estetskom komponentom, u cijelom uzorku tek 11. U još uvijek "ženskim" sportovima nije se našao niti jedan sportaš, nema niti jednog sinhronog plivača ili ritmičkog gimnastičara, no također nema ni skakača u vodu. Agresivnost je mjerena upitnikom SIGMA-1 (Momirović, Bosnar i Prot, 1983) vrlo dobrih mjernih karakteristika. Upitnik se sastoji od 30 čestica s odgovorima na petostupanjskoj skali Lickertovog tipa, s minimalnim rezultatom 30 i maksimalnim 150. Niži rezultat u upitniku označava veći stupanj agresivnosti. Ispitivanje je provedeno u školama za vrijeme nastave u standardnim uvjetima, dobrovoljno i anonimno. Prikupljeni podaci su obrađeni univarijantnom analizom varijance (ANOVA).

3. REZULTATI

U tablici 2 nalaze se osnovni statistički parametri rezultata na upitniku SIGMA-1 za četiri grupe ispitanika i za ukupni uzorak.

Tablica 2. Aritmetička sredina (M), standardna devijacija (SD), standardna pogreška aritmetičke sredine (SE), minimum (min) i maksimum (max) rezultata u upitniku agresivnosti SIGMA-1 za pojedinu skupinu, te broj ispitanika (N) za sportaše borilačkih sportova, sportskih igara i sportova s naglašenom estetskom komponentom i skupinu koja se nije bavila sportom.

SKUPINA	M	SD	SE	min	max	N
Borilački sportovi	84.6	18.6	2.11	42	131	77
Sportske igre	82.7	15.6	0.77	34	135	411
Naglašena estetska komp.	92.4	14.9	4.48	63	120	11
Nije se bavio sportom	84.9	15.4	0.93	43	142	278
Ukupno	83.8	15.9	0.57	34	142	777

Najnižu prosječnu vrijednost (najviši intenzitet agresivnosti) pokazuje skupina ispitanika iz sportskih igara. Vrlo slične rezultate pokazuju i sportaši iz borilačkih sportova, ali i oni koji se nikad nisu bavili sportom. Donekle različiti su pripadnici sportova s estetskom komponentom, s razlikom od gotovo deset bodova naspram sportskih igara.

Tablica 3. Analiza varijance rezultata upitnika SIGMA-1 za četiri grupe maturanata. Sa SS je označena vrijednost sume kvadrata, MS je prosjek kvadrata, df su stupnjevi slobode, F je vrijednost F - testa, p je statistička značajnost F testa.

	SS	MS	df	F	p
Među skupinama	1632.7	544.24	3	2.162	0.091
Unutar skupina	194588.2	251.73	773		
Ukupno	196220.9		776		

U tablici 3 nalaze se rezultati analize varijance. F- test pokazuje statističku beznačajnost razlika u agresivnosti među skupinama. Može se zaključiti da nema razlike u stupnju agresivnosti nesportaša, onih koji se bave borilačkim sportovima i

onih koji prakticiraju sportske igre. Također nije pokazana statistički značajna razlika grupe iz sportova s estetski naglašenom komponentom naspram drugih skupina.

Beznačajnost razlika se ne može pripisati nebalansiranom broju ispitanika po skupinama. Grupe nesportaša i sportaša iz igara su dovoljno velike da bi se značajna razlika mogla potvrditi i statistički. Tek za skupinu iz sportova s estetski naglašenom komponentom se može pretpostaviti da ne iskazuje razliku zbog premalog broja.

Pretpostavka (ili bolje rečeno, nada) da će agresivni adolescenti u borilačkim sportovima naći mjesto gdje će moći iskazivati svoju agresivnost na socijalno prihvatljiv način, također nije potvrđena.

Pretpostavka koja pomiruje rezultate i u uvodu spomenute hipoteze jest da je dob odgovorna za nepostojanje razlika, te da će se one pojaviti uz jaču selekciju u seniorskoj dobi.

Ukratko, ovo istraživanje je pokazalo da se u adolescentskoj dobi sportaši i nesportaši ne razlikuju prema stupnju agresivnosti, te da nije nađena razlika u agresivnosti sportaša borilačkih sportova, sportskih igara i sportova s naglašenom estetskom komponentom..

4. ZAKLJUČAK

Iz većeg reprezentativnog uzorka učenika završnih razreda srednjih škola iz Zagreba izdvojen je subuzorak od 777 učenika koji se nikad nisu bavili sportom i onih koji su se bavili borilačkim sportovima, sportskim igrama ili sportovima u kojima dominira estetska komponenta. S ciljem utvrđivanja razlika u stupnju agresivnosti među skupinama s različitim sportskim iskustvom primijenjen je upitnik SIGMA-1 (Momirović, Bosnar i Prot, 1983).

Univarijatna analiza varijance pokazala je da se u adolescentskoj dobi sportaši i nesportaši ne razlikuju prema stupnju agresivnosti, te da nije nađena razlika u agresivnosti sportaša borilačkih sportova, sportskih igara i sportova s naglašenom estetskom komponentom. Nepostojanje razlika može se pripisati dobi, pa se može pretpostaviti da će se one pojaviti uz jaču selekciju u seniorskoj dobi.

5. LITERATURA

1. Cratty, B. J. (1983). *Psychology in Contemporary Sport, Guidelines for Coaches and Athletes*. New Jersey: Prentice-Hall.
2. Horga, S. (1993). *Psihologija sporta*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
3. Momirović, K., Bosnar, K. i Prot, F. (1983). *Instrumenti i postupci za ispitivanje osobina ličnosti i kontrolu psihičke pripremljenosti sportaša (elaborat)*, Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.
4. Tušak, M. i Tušak, M. (1994). *Psihologija športa*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.